

agrupació excursionista talaia

FEDERATS A:

federación catalana de montaña
federación catalana de esquí
comité de exploraciones subterráneas de cataluña
asociación española de camping y caravana

CARRER ANSELM CLAVE, 3 - TELEFON 8931257 - VILANOVA I LA GELTRU

CIRCULAR PER ALS SOCIS

Juny de 1.971

Construccions medievals defensives (26)

La Torre de Montergall i Les Quadres

Dins l'antic terme d'Olèrdola, en l'avui municipi d'Avinyonet i tocant al camí de la Granada a S. Sebastià dels Gorgs, hi ha una masia coneguda per Montergall —encara que la gent de la contrada pronuncia Montergull o Montregull—, situada a migdia de Llinda i prop del Cortei, enclau de La Granada. El topònim popular de Montergull no està massa fora de lloc, i a Catalunya hi ha tres pobles que porten aquest mateix nom.

El «Monte Superbo» el veiem esmentat el 1120, quan el papa Calixte II confirmà al monestir de S. Cugat les propietats del cenobi, junt amb Torres Beces, Font-rubí, Castell de Lavit, La Massana i el Castell d'Olèrdola.

Pocs anys després, el 1123, el clergue Guillem Bernad donà a S. Cugat els alous que tenia «in Penitense, in terminio Olerdula vel Subirads», en el lloc dit «Mont Erguil, sive ad ipsas quadras» i «in alio iusta torrentem que transit iusta s. Sebastia-

num», tot íntegre «cum ipsa turre», cases i edificis que allà hi havien. Queda identificat aquest «Mont Erguil» amb l'anterior «Monte Superbo» i amb l'actual Montergull. No hi ha seguretat de que la torre esmentada estés a Montergall o a Les Quadres.

El 1140 el prior de Santa Maria de l'Estany (Moianés), renuncià a favor del monestir de S. Cugat, del dret que tenia sobre l'alou que Guillem Bernad de Rodders tenia en el «Penitense, scilicet, in Monte Erguil, vel in eius terminis», ja que Guillem Bernad ho havia cedit al darrer monestir. Tres anys més tard, el canonge de la catedral de Barcelona, Ermengol, definí al monestir de S. Cugat l'alou de «Monte Erguil», en presència del prior de S. Sebastià dels Gorgs, de Guerau de Lavit, de Pere Maiol i Arbert de Serra. Pere era parent dels Cortei. Ermengol, segons veurem, era germà de Berenguer i Arnau d'Oló, els quals signen també el document. Oló i Rodors són pobla-

cions de la comarca de Bages. D'aquí ve l'intervenció de Santa Maria de l'Estany, ja que aquella gent procedia de l'esmentada comarca.

Pere Fols d'Oló i els seus fills Arnau, Berenguer i Ermengol, el 1144 definiren a favor de S. Cugat, el feu ubicat al «Penitensi in terminio Oledu'e, ad ipsas Quadras, in parrochia de Avinione». Aquestes Quadres —esmentades ja el 1123— també les veiem en un document del 1140 quan un tal «Riambaldus de Baseia» donà al monestir de S. Cugat un alou que tenia al Penedès, en terme del castell d'Oïerdola i parròquia de S. Pere d'Avinyó, al lloc «nominatum ad ipsas Quadras» prop de les cases de Guillem Bernad de Rodors, exceptuant-ne l'alou de «Pals» que té per ell en feu Raimon Guillem de ipso burgo». Les Quadres afrontaven a Orient amb l'alou de Sant Sebastià; a Migdia «in alodio comitale» (Mas Condal?); a Occident «in strada publica» i «in alodio Ermengaudi, clerici de Oló», i a Cerç amb l'alou de S. Cugat i Guillem Bernat de Rodors. L'alou de «Pals» —o «ipso podols» al 1120— l'identifiquem amb l'actual partida dels Poals, situada prop de Les Cabories.

Totes aquestes peces venen novament lligades amb Montergall quan al 1145 l'abat de S. Cugat donà al clergue Ermengol en feu, al Penedès i Parròquia de S. Pere d'Avinyó, en el lloc dit «Montergui sive as ipsas Quadras», una peça i un casal que hi havia sobre les cases de «Monte Ergui», i en un altre lloc, mitja parellada, junt a les dites cases, que fou de Guillem Bernat de Rodors.

El 1151, Berenguer Guardiola definí tot el que tenia en el Soler de Nevia, a Torres Beces i «in ipsas quadras», i que ja era dels seus pares. Hi ha la presència de «Carbon de Granate» i «Botin s. Fidis». Consignem, com a possible relació, l'existència avui dia en aquells contorns, d'una partida dita Plana Botina.

«Redlandi de Muntergui», junt amb Pere Berenguer de Vilafranca i Pere de Moja, signen en el document de donació de Llacunalba (Canyelles) a S. Cugat, feta per Ponç de Font-tallada.

El 1188, Ermesendis i el seu marit Pere Maiol, definiren a favor de S. Cugat l'honor que tenien sota els termes del «manso de Quadras». Entre els signants hi havia Bernad del Correi i Arbert i Ramon de Serra. Al cap de nou anys, el 1197, la mateixa Ermesendis, filla de Beatriu i Bernad de Grassbuach, i casada ara amb Berenguer de Parets, definí altre cop el «loco que dicitur Quadres», i signen, «Bernardi de Monte Erguil» i «Geraldus de Cortey». Finalment, en la confirmació feta el 1234 pel rei Jaume I, de les possessions del monestir de S. Cugat, s'esmenten entre altres, la «Dominicaturan de Turresbezés de Solario et de Montesuperbo».

Un únic esment, el de 1123, ens indica doncs l'existència d'una torre en un lloc imprecís de Montergall i Les Quadres, alous molt propers l'un de l'altre, segons la documentació estudiada. L'actual masia de Montergall no conserva cap indici medieval, possiblement desapareguts en successives restauracions. De la torre, pels contorns tampoc se'n veu rastre. Anotem la pervivència de les restes d'una capella romànica en la finca veïna a Montergall, Llinda, propietat d'una família vilanovina. Es conserva una absidiola, de les tres que hi havia, i que quedà intacta a l'ensulciar-se l'edifici situat dalt un terraplé excessivament proper a la riera tributària a la dels Gorgs.

Com que el nom de Llinda no ens ha sortit mai en tota la documentació que fa referència a aquells rodals, quedem en la sospita de si podria correspondre a Les Quadres, o altre lloc medieval del qual avui s'ha perdut el rastre.

NOTICIARI

XIII ASSEMBLEA INTERCOMARCAL D'ESTUDIOSOS

El dia 9 de maig en representació de l'Entitat, un grup de socis assistí a l'Assemblea d'Estudiosos celebrada enguany a Mataró. Visitaren el Museu Municipal, la basílica de Santa Maria i la casa Coll. Seguidament es traslladaren a l'auditori de l'Escola de Mestritge Industrial on es celebrà l'acte acadèmic. A la tarda es visitaren les excavacions de Torre Llauder.

Les ponències presentades fóren molt interessants, i en el curs d'elles s'homenajà als recentment desapareguts mestres dels estudiosos catalans, els doctors Serra Rafols i Ferran Soldevila, aquest darrer traspassat el dia anterior a l'Assemblea.

Com cada any, la representació excursionista fou molt nodrida.

NOU PROJECTE D'AEROPORT AL PENEDES

Fa exactament un any, el mes de juny, publicàrem en aquesta circular la notícia d'un projecte de construcció d'un gran aeròdrom al Penedès. En aquella ocasió, la ubicació es cenyia al sector de Puigdalba, Pla del Penedès i La Granada. Ara la premsa diu que aquell projecte ha estat rebutjat a causa d'una excessiva proximitat amb la serralada montserratina, i serà substituït per un de nou situant ara l'aeròdrom al vèrtex de partió de les tres comarques penedesenques i a cavall de la divisòria provincial.

El centre de les pistes d'aterratge queda projectat molt prop del poblet de Sant Marçal, agregat del terme de Castellet i La Gornal, sector de la comarca de Garraf que queda enclavat dins la depressió penedesenca. Les pistes s'estendrien pels veïns termes de l'Arbog, Castellví de la Marca i Sta. Marguerida i Els Monjos.

Aquesta planura que podem contemplar des de la Badalota de l'Arbog, queda obstaculitzada per les rieres de Marmellar i de la Bruixa, com també pel turó de Muntanyans, dificultats no molt difícils de solucionar amb els moderns materials d'utilatge i construcció de que avui es disposa per a realitzar cobertures i explanacions. Si el projecte tira endavant, desapareixeran algunes masies i importants cases pairals d'aquell sector, com Can Cassanyes, La Porxada, Les Paloses i altres.

ELS CASTELLS CATALANS

Amb la publicació del fascicle 20 d'aquesta sèrie que edita R. Dalmau, queda closa la descripció dels castells de la nostra comarca. En aquets exemplars hi són comentats els detalls històrics dels castells i torres de Ribes, Sitges, La Geltrú, Castell Nou de Gornal, Rocacrespa, Hospital de Cervelló d'Olesa, Jafre, Casalot del Montgrós, Vilanoveta, La Serra, Clot dels Frares, Els Cars, Can Bruguera, Torre del Veguer, Miralpeix, Campdasens, Ca l'Amell de la Muntanya, torre i castell de Garraf, Sant Joan d'Enveja, Aderró, Solicrup i Mas de l'Esquerrer.

Resta tan sols agrair l'esforç dels vilanovins que han contribuït amb la recerca de documentació, excursions de catalogació, fotografies i dibuixos, a que la relació castellera de la comarca de Garraf fos el més completa possible.

NOU BAIXADOR DE LA RENFE

A darreries del passat mes de maig fou inaugurat el nou baixador de ferrocarril de Cunit. Amb aquesta millora, tants anys esperada pels habitants d'aquell poble, queda més a l'abast dels vilanovins una zona de la serralada litoral poc coneguda pels excursionistes.

A pesar de les obres d'urbanització realitzades per aquells contorns, queden encara raonades força interessants entre Cunit i Clariana,

G. E. T.

Catàleg Espeleològic del Massís de Garraf (IV)

AVENC DEL PONT DE L'ESCLAT Olesa de Bonesvalls

Situació: Al Km. 17,700 de la carretera de Begues a Olesa hi ha un pont. Seguint el torrent en direcció N. 40° E. i a 50 metres del pont, a mà esquerra, al nivell de la riera de Begues i al costat d'un forn de calç, es troba la boca.

Coordenades:

X = 5° 32' 44"

Y = 41° 20' 48"

Z = 290 m. s. n. m.

Fondària: 39 metres.

Bibliografia i Història: Butlletí «ESPELEOLEG» del E. R. E. del C. E. C. n.º 10 del mes de Gener del 1970; pàgs. 424 i 425. (Hi ha la fitxa tècnica i la topografia).

COVA DEL DUC (Vallcarca - Sitges)

Situació: Es troba situada en el fondo del Tró, el qual desemboca a la riera de Vallcarca. La boca es troba bastant alta, sota unes penyes.

Coordenades:

X = 5° 33' 20"

Y = 41° 15' 30"

Z =

Llargada: 12 metres.

Bibliografia: «El Eco de Sitges» de 23 de Gener de 1966; pàgs. 1; firmat per En Josep Serra i Ciré.

COVA D'EN MAS Castelldefels

Situació: En la vessant dreta de la Vall de Joan i a cinquanta metres sobre la riera. Per localitzar-la des de la pista que remunta la vall de Joan per la vessant esquerra, cal fixar-se amb una petita cinglera a l'altra part de la riera, pocs metres més amunt de la cinglera, on hi ha actualment una fita (com de pedres). La boca de la cavitat s'obre quatre metres a la dreta d'aquesta fita, mirant la muntanya.

Coordenades:

X = 5° 38' 00"

Y = 41° 17' 25"

Z = 220 m. s. n. m.

Llargada: 25 metres i 12 metres de fondària.

Bibliografia: Revista «CINGLES» de l'A. C. E. de Mataró 4.º Trimestre del 1969.

Relació de sortides del mes de Febrer

Dies 3 - 4

Exploració Avenc del Llamp (-70 m.) Garraf.

Equip: S. Ferrer i A. Castelló.

Dies 6 - 7

I Curset comarcal d'Iniciació a la Espeleologia Tècnica. Pràctiques d'exterior a Sant Miquel d'Olèrdola.

Monitors: J. Castells, C. Batuecas, X. Conesa, D. Vedo, J. M. Planas, M. Alentorn, A. Ferrer, A. Bayo, J. M.

Franco y B. Blanco, i 31 cursetistes.

Dies 13 - 14

Exploració al Avenc Carles Selicke (-140 m.) Garraf.

Equip: M. Alentorn i E. Gonzàlvez.

Dies 13 - 14

Exploració en solitari al Avenc del Bruc (-120 m.) Garraf.

Equip: D. Vedo.

Dia 14

Prospecció Espeleològica a Olèrdo-

la - Can Catantingues. Alt Penedès.

Equip X. Conesa i Ll. Carrasco.

Dies 20 - 21

Exploració a l'Avenc Emili Sabaté (-46 m.) Garraf.

Equip: B. Blanco i A. Torres.

Dia 21

Treballs topogràfics a la Cova de la Merla (Roda de Berà) Tarragonès.

Equip: J. Castell, D. Vedo, M. Alentorn, X. Conesa i J. Ferrer.

Dies 27 - 28

Exploració al Avenc del Valleric (-81 m.) Sitges.

Equip: C. Fabrè, J. Domingo, J. Ràfols, A. Castelló i J. Castelló.

Dia 28

2.ª Sortida de pràctiques del I Curset Comarcal d'Iniciació a l'Espeleologia Tècnica.

Cova-Avenc de Vallmajor (Albinyana).

Monitors: J. Castell, C. Batuecas, D. Vedo, X. Conesa, J. M.ª Franco, M. Alentorn, A. Bayo, A. Ferrer, J. M.ª Planas i B. Blanco.

Cursetistes: 31 assistents.

ESTUDI ESPELEOLÒGIC

En el curs de les passades festes de Setmana Santa i Pasqua i en les festivitats posteriors que han estat aprofitables, s'ha realitzat un treball exhaustiu d'exploració, estudi i topografia de la surgència de La Falconera. Junt amb els elements barcelonins, espeleòlegs i de la FEDAS, que porten a cap aquesta tasca, hi han participat alguns vilanovins pertanyents a la nostra entitat, iniciant-se alguns d'ells en l'exploració subaquàtica.

Secció de Muntanya

ACTIVITATS REALITZADES

Dia 14 de Març

XIII Marxa Social d'Orientació i Regularitat per Descripció (Castellví de la Marca - Aiguaviva).

Assistents: 39 equips.

I Marxa Intersocial per Coordinades. Taradell (Osona).

Dies 8, 9, 10, 11 i 12 d'Abril

Gósol - Pedraforca.

Vocal: J. Ferrer i 5 assistents.

Dies 17 i 18 d'Abril

III Marxa de Regularitat del Vallès.

Vocal: C. Fabrè i J. Domingo.

Dia 25 d'Abril

XVIII Marxa Dufour. St. Julià de Vilatorrada (Osona).

Vocal: Ll. Daviu i 6 equips.

Dies 31 d'Abril i 1 i 2 de Maig

Travessa Planoles - Ref. Baldrich - Castellar d'En Hug.

Vocal: A. Campillo i 8 assistents.

Dia 9 de Maig

III Rally Provincial de Tarragona a Vandellós.

Vocal: Ll. Daviu i 4 equips de 3 persones.

Dia 16 de Maig

XXXV Marxa de Regularitat de Catalunya a Olivàn (Berguedà).

Vocal: Ll. Daviu i 7 equips.

Dia 18 de Maig

Travessa Vilanova - Canyelles - St. Pere de Ribes - Vilanova.

Vocal: C. Fabrè i 2 assistents.

Dies 30 i 31 de Maig

Travessa Gósol - Pedraforca.

Vocal: J. Ferrer i 9 assistents.

(Els articles reflexen només les opinions de llurs autors)

La masia Torrents

Dies passats el nostre portaveu es feia ressò del , fa poc, enderroc de l'antiga Masia Torrents, per a donar lloc a una nova zona industrial.

Com sabem, aquesta popular masia estava situada en la confluència dels torrents de Santa Magdalena (també dit de la Piera) amb el de la Terrosa, que ve del terme de Ribes. Degut al esmentat emplaçament, generalment es creu que el nom li donaven els citats torrents, però com veurem, portava el cognom dels seus antics propietaris.

Aquest mas posseïa una torre de defensa semblant a les altres escampades per la contrada, de planta quadrada i pont d'accés a l'altura del primer pis. Feia anys que l'havien restaurada, construint uns merlets molt bonics, encara que una mica tronats. De passada varen tapar totes les espitlleres, resiant-li d'aquesta manera el poc que tenia d'antic. Aquesta torre ha estat respectada i junt amb dues palmeres, és l'únic que ha quedat en peu.

La casa era gran i molt acurada. Tenia diversos edificis annexes, corral, antics cups, etc. Quan franquejaves la portalada d'arc rodó et trobaves davant una arcada del mateix tipus. En un racó es veia una premsa de fusta que portava la data de 1712 i una rajola del sostre indicava l'any 1700. Després, entrant en els cellers, els quals eren la resta dels baixos de la masia, una gran quantitat de porxos de mig punt i fins un d'ogival més gran que els altres, suportaven tot el pis. En resum, era una gran construcció medieval.

La ubicació d'aquesta casa fortificada, tant a la vora de la torre de Solicrup, ens fa pensar amb la possibilitat d'haver estat possessió de l'antiga quadra. Una torre de guaita en aquest últim lloc, degut a ésser enlairat i una torre en el pla, la d'en

Torrents, per a la defensa de les terres de conreu. Però, desconeixem quan fou construïda i el seu primitiu nom. L'any 1739, la Masia, peça n.º 107 de la partida de Solicrup, a llevant del camí del Mas de Solicrup, era habitada pel seu propietari, Gabriel Torrents del Mas (1), parent dels Torrents «oncret», (ja que també tenia propietats tocant a Santa Magdalena) i de la família d'en Gabriel Torrents «apotecari», una altra de les nissages vilanovines.

Durant l'ocupació francesa, l'any 1809, a la nostra vila s'exterminaven quants soldats es desviaven del seu recinte, sense que es trobessin mai els agressors, ni rastre de cap cadàver... «pero sin embargo de esta precaución, se encontró uno muerto a pedradas por ciertos muchachos en el camino de Solicrup, frente a la casa masia de D. Juan Torrents del Mas, cuyo dueño debió a su buena opinión de hombre pacífico, el librarla de ser pasto de las llamas» (2).

En una fotografia d'un quadre d'en Llorenç de Cabanyes pintat l'any 1863, es veu la masia molt més petita que l'enrunada avui, d'un sol cos i la torre al costat, separada i amb el corresponent pont fins al primer pis. No s'hi veu cap classe de merlets.

Els Ventosa foren masovers de la Masia Torrents durant cinc generacions, fins l'any 1950. El darrer masover fou el qui transformà la casa en una granja avícola.

La Masia Torrents ha desaparegut. Possiblement el toponim no acabi de dissipar-se amb facilitat.

VICENÇ CARBONELL

Bibliografia

- 1.— Cadastre de Vilanova i la Geltrú de 1739.
- 2.— Coroleu «Historia de Villanueva y Geltrú», pàg. 244.

Dies 12 i 13 de Juny 1971

Ier CAMPAMENT LOCAL INFANTIL d'iniciació a la muntanya

Font de Sant Joan
VILADELLOPS

foc de camp - jocs - expressió
iniciació a la muntanya - natura

Per més detalls i inscripció al local social de l'A. E. Talaia
Carrer Anselm Clavé, 3 - Tel. 893 12 57

Festa del Repartiment de Premis

El dimecres, dia 9 d'aquest mes, a les 10'30 de la nit, tindrà lloc en el nostre local social, el Repartiment Anyal de Premis (Marxa Social, Campionat Pim-Pon, Concursos fotogràfics, etc.) La vetllada serà amenitzada per una projecció de diapositives de diferents actes socials.

Soci, no hi manquis.

Properes excursions de més interés

12 i 13 de Juny:

1er. Campament Local Infantil d'Iniciació a la Muntanya. (Viladellops).

13 de Juny:

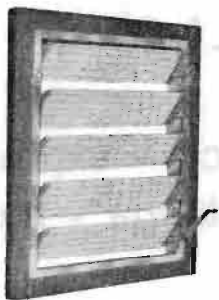
Participació III Marxa d'Orientació de la Comarca del Maresme.

27, 28 i 29 de Juny:

Participació al XIII Rallye d'Alta Muntanya. Cercle de Colomers. (Vall d'Aran).

3 i 4 de Juliol

Participació a la XXV Marxa Nocturna d'Orientació

VENTANAS

VENTIKLAR

DISTRIBUIDOR:

C RISTALES
UELLAR

San Gervasio, 10

Tel. 893 23 93

President: Antoni Llurba - Direcció Circular: Xavier Capdet - Secretaria: Isabel Romeu